

MEDIECENTER

Vinter/jul

Ämne: Våra årstider - högtider

Syfte/inlärningsmål

Inlärningsmål: - Att lära sig om årstidsväxlingar i naturen och hur man känner igen de olika årstiderna.

Här presenterar vi några av våra titlar som handlar om vinter och jul.

Du kan även skriva in: vinter, jul eller tomte i sökrutan på vår hemsida för fler resultat.

Film

[Varför firar vi jul?](#) Från 7 år, 6 min

Varför firar vi jul och hur skiljer sig dagens julfirande från förr i tiden? Vad är vintersolståndet? Och varför är vissa datum under julen speciella?

I det här utbildningsklippet berättar vi mer om julen - en av de största kristna högtiderna. Du får även veta mer om varför vi har julgran, jultomte, julbord och julklappar.

[Varför firar vi Lucia?](#) Från 7 år, 5 min.

Visste du att luciafirandet idag fortfarande har en sak gemensam med firandet förr i tiden - att bringa ljus i mörkret.

I det här utbildningsklippet får du veta varför vi firar lucia och hur man firade förr i tiden. Vi visar några vanliga traditioner och du får veta mer om varför vi har lussebullar och sjunger luciasånger.

[Ljusstöpning](#) 1 min.

I det här kunskapsklippet får vi veta hur ljusstöpning går till och varför man stöper ljus innan jul.

[Berättelsen om julen – från ursprung till dagens jul](#) Från 6 år, 12 min.Handledning.

Berättelsen om julen – från ursprung till dagens jul Julen är en högtid som är fylld av mat, presenter och olika traditioner. Innan kristendomen firade man i Skandinavien midvinterblot under årets mörkaste tid. Kristendomen och den katolska kyrkan ville utplåna tron på de gamla gudarna. Vi började nu fira Kristi födelse istället för midvinterblot. Nya traditioner kom. Julklappar i form av "klappar" kastades in genom dörren med elaka rim. Julbocken gjorde sitt intåg och från Tyskland kom julgranen och adventskalendern. Den urgamla gårdstomten fick konkurrens av en ny röd tomte som hade rötter från ett helgon i nuvarande Turkiet och fått utseendet från Coca Cola-reklamen. Nya traditioner med Kalle Anka på julafton och årets julklapp har gjort att den svenska julen är en blandning av gamla och nya traditioner.

[Tomtens historia – gårdstomten och jultomten](#) Från 6 år, 12 min.Handledning

Traditioner förändras hela tiden. Det har tomten i Sverige också gjort. Vi har ju faktiskt två,

helt olika tomtar. Vi har den riktigt gamla gårdstomten som är känd sedan medeltiden. Han var liten och grå. Gårdstomten hjälpte till på gården och skänkte lycka till den. Men ve och fasa om han inte fick sin gröt eller att gårdens folk inte gjorde sitt arbete. Då kunde det hända hemska saker. Gårdstomten var inte alltigenom god. Vi hade också ett mellanspel där julbocken delade ut julklappar. När den röda jultomten gjorde entré på 1800-talet fick han låna namnet från folktrons gårdstomte. Den röda tomten var annorlunda – han jobbade bara en dag om året – och hade lite jämnare humör – och allt han krävde var snälla barn. I den här filmen får vi lära oss om svenska traditioner och tomtarnas historia. Vi får även höra om tomten i andra länder.

[Christmas all over again](#) Från 12 år, 78 min.

En besvärlig och självupptagen tonårspojke, är dömd att återuppleva denna speciella julafton om och om igen. Han vaknar upp till samma julaftonsmorgon utan julklappar ända tills han lär sig vad helgens anda verkligen handlar om. En härlig familjekomedi, en blandning av "En julsaga" och "Måndag hela veckan".

[Elliot – Minirenen](#) Från 7 år, 86 min.

Den 21 december går en av jultomtens renar i pension och jultomten måste i sista minuten hitta en ersättare. När Elliot och hans kompis Hazel drar iväg mot Nordpolen för att delta i valet av den nya renen så upptäcker Hazel att julen är på väg mot katastrof. Och som om det inte räcker så hotar en elak drottning Elliots och Hazels vänner. Elliot står inför ett hopplöst dilemma, men vad ska han göra? Rädda sina vänner eller följa sina drömmar och rädda julen?

[Trollvinter i Mumindalen](#) Från 3 år, 80 min.

Det är vinter i Mumindalen, men Mumintrollet vill inte gå i ide, han vill undersöka vintern. Snart upptäcker han att märkliga varelser går omkring i den midvintermörka snön och verkar vänta på en märklig och efterlängtd gäst. Gästen kallas för Julen och ivriga får Mumintrollen lära sig allt om den fantastiska juletiden. Mumintrollen, skapade av finska Tove Jansson, älskas av barn och vuxna från hela världen. Trollvinter i Mumindalen är en animerad film som skapats helt i den klassiska andan. Baserad på Tove Janssons böcker har filmen skapats utifrån gamla hederliga filmklipp från stop-motion-produktionerna som blev kända på 1980-talet av Jupiter Film och Film Polski. De älskade Mumintrollen är tillbaka. Med röster av Stellan Skarsgård, Bill Skarsgård, Stina Ekblad och Alicia Vikander.

[Allt om årstiderna – Vintern](#) Från 5 år, 13 min.

Allt om årstiderna är en spännande fyrdelad serie om ekorren Ella, som upptäcker sin närmiljö. I det här avsnittet har vintern kommit till Norden, där Ella bor. Dagarna är korta och kalla, björnen har gått i ide och de djur som är vakna kämpar på för att hitta föda. Men varför har vi fyra årstider? Och hur klarar djur och växter av alla förändringar?

[Nu är julen här](#) Från 10 år, 52 min.

Nu är julen här! Vad firar vi och varför? Följ med på en spännande resa bakåt i tiden, som berättar om kända som glömda myter och traditioner ur ett europeiskt perspektiv. Avsnittet är mellan 4-5 minuter långa. 1. Juldatum 2. Julkrubban 3. Julandan 4. Julgranen 5. Jultomten 6. Julkalkonen 7. Juldekorationer 8. Julklappar 9. Noel 10. De tre vise männen 11. Julkubben 12. Julberättelser

[Familjen jul i Tomtarnas land](#) Från 3 år, 88 min.

Livet är magiskt när bästa kompisens tomtenis. När tomtenisens Pixy dyker upp redan 1 december är det en överraskning! Fast han är mest där för att hämta mössan som han glömde förra året. Men mössan döljer också en hemlighet - hans magiska alvkula. Av en olyckshändelse råkar Hugo Jul ha sönder Pixys magiska kula, vilket gör att Pixy förlorar sin alvmagi och snabbt börjar åldras och bli gammal. Hugo är nu den enda som kan sätta ihop kulan igen och rädda Pixy. För att lyckas måste han resa till tomtarnas land, där det finns en liten tomteby. Men alla tomtenisar i byn är inte hjälpsamma. Det finns också nissar och troll som vill förstöra för både Pixy och Hugo. Den danska julfilmen "Familjen Jul i Tomteland" bjuder på gott om julstämning.

[Nisse och jultraditionerna: Julafton](#) Från 7 år, 5 min.

[Nisse och jultraditionerna: Julgranen](#) 4 min.

[Nisse och jultraditionerna: Julmaten](#) 4 min.

[Nisse och jultraditionerna: Jultomten](#) 5 min.

10-åriga Maja ska fira jul tillsammans med sin pappa Robert. Maja har många frågor om

julen, men pappa är så upptagen med alla förberedelser som hör julen till. Då visar det sig att det i deras lägenhet bor en liten hustomte som heter Nisse. Nisse kan allt om julen! Pappa Robert har gått upp tidigt för att baka pepparkakor, men snart är köket rökfyllt och pepparkakorna förkolnade. En dålig start på dagen för Robert blir en bra start på dagen för Maja. I morgonkaoset träffar hon en ny liten kompis - hustomten Nisse. Nisse tar julen med ro och kan allt om den. Maja frågar honom varför man firar jul och varför man har adventsljus. Frågor som Nisse mer än gärna besvarar.

Undervisningen i Hem- och konsumentkunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 1-3

Olika mattraditioner, till exempel vid firande av högtider.

Undervisningen i Religionskunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 4-6
Några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom.

Hur spår av fornskandinavisk religion kan iakttas i dagens samhälle.

Undervisningen i Historia ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 4-6

Exempel på hur forntiden, medeltiden, 1500-talet, 1600-talet och 1700-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.

[Svenska högtider – Vinter](#) Från 9 år, 4 min.

I Sverige firas många högtider under året. I det här utbildningsklippet går vi igenom några av de högtider som firas under vintern. Bland annat får vi lära oss att julafton har sitt ursprung i kristendomen.

Undervisningen i Religionskunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 4-6

- Kristendomens betydelse för värderingar och kultur i det svenska samhället förr och nu.

Kristna högtider och traditioner med koppling till kyrkoåret, till exempel sånger och psalmer.

- Hur spår av fornskandinavisk religion kan iakttas i dagens samhälle.

Undervisningen i Hem- och konsumentkunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 1-6

- Olika mattraditioner, till exempel vid firande av högtider.

Undervisningen i Historia ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 4-6

- Exempel på hur forntiden, medeltiden, 1500-talet, 1600-talet och 1700-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner.

[Santa Claws](#) Från 8 år, 90 min. Strömmande/DVD.

Tomten har blivit allergisk mot katter och har en policy att inte leverera dem som gåvor. Men lille Tommy har verkligen varit riktigt snäll under året som gått och önskar sig inget hellre än en liten kattunge till jul.

[Amanda längtar, finns på fler språk och om alla årstiderna.](#)

[Amanda längtar: Vintern](#) Upp till 5 år, 4 min.

[Pinos dagbok: Pinos jul](#) Upp till 5 år, 4 min. **Filmen finns på flera olika språk.**

Det är julafton. Pino får besök av sina vänner Pinolina och Pingvinen. Även tomten kommer såklart.

[Pinos dagbok: Pinos vinter](#) Upp till 5 år, 4 min. **Filmen finns på fler olika språk.**

Pino klär på sig och går ut i snön. Det finns mycket man kan hitta på tillsammans med Pinolina och Pingvinen.

[Tomtar och troll](#) Från 5 år, 16 min. Lärarhandledning.

Filmen tar oss med på en resa genom ett trolligt landskap utifrån ett barns perspektiv. I följe är Ulla Ehrensvärd, känd för bl.a. boken "Den svenska tomten".

Vi får se bilder och dramatiseringar på typiska tomtar och troll samt lyssna på spännande historier. Vi lär oss mer om hur de lever, ser ut och vilken betydelse de hade förr.

Filmen tar även upp Jenny Nyström och John Bauers betydelse för hur vi ser på tomtar och troll.

Bilder av Jenny Nyström och John Bauer.

[En liten julsaga](#) Från 6 år, 58 min. Lärarhandledning.

När Ina är med sin mamma och handlar tappar hon bort sin älskade nalle. Nallen tas om hand av en farbror som i sin tur glömmer den på posten där nallen råkar hamna i en

postsäck med adress Luleå. Medan Ina hemma i Stockholm saknar sin förlorade nalle upplever nallen en mängd äventyr runt om i Sverige för att slutligen, av en tillfällighet, åter hamna i händerna på Ina – nu som en julklapp från hennes storebror som kommer hem från Amerika. En film för de minsta om att förlora – och återfå – det som skapar trygghet i tillvaron.

[Trolltyg i tomteskogen](#) Från 6 år, 47 min.

Vi får stifta bekantskap med det elaka trollbarnet Fjant, den sibiriske tomten Kostja och alla de andra oförglömliga karaktärerna, när kriget bryter ut i tomteskogen. Ett sagobröllop stundar i skogen när tomtarna Tor och Lisa ska gifta sig. Alla firar utom trollen, som avskyr tomtar mer än något annat eftersom de befriar djuren ur trollens fällor. På bröllopsdagen sätter trollfamiljen sin ondskefulla plan i verket – att med alla medel göra sig kvitt tomtarna för gott. Men skogens invånare ställer sig bakom sina godhjärtade små vänner, som inte tänker ge sig utan strid ...

[John Bauer, fantasin och sagorna](#) Från 6 år, 12 min. Lärarhandledning.

John Bauer är en av Sveriges mest kända sagokonstnärer. Hans bilder i böckerna "Bland tomtar och troll" gav liv och djup till berättelserna och John Bauer blev känd även utomlands. I den här filmen lär vi oss om både skapande och fantasi, samt om John Bauers liv och illustrationer.

Filmen syftar till att inspirera barn till att själva fantisera och fundera kring berättelser. Vi får se påhittiga barn, höra och se kända sagor och lockas av Bauers fantasifulla bilder.

"Har man fantasi ska man använda den. Man kan ha fantasi om vad som helst!"

– från skolvisning i Falköping för barn i åldrarna 6-10 år

"Jättefina bilder! Vi vill höra alla sagorna – nu!"

– från skolvisning för 8-åringar i Stockholm

[Årets högtider och traditioner](#) Från 6 år, 29 min. Lärarhandledning.

Filmen förklarar vinterns högtider och traditioner i ett historiskt och mångkulturellt perspektiv. Sakkunniga från Nordiska museet och religionsvetare bidrar med intressant fakta. Filmen ger också exempel på likheter mellan olika traditioner i Sverige såsom Advent och Ramadan samt sambandet mellan Lucia och den hinduiska högtiden Diwali. Högtiderna är tydligt kopplade till almanackans dagar. Den här delen - VINTERN - börjar med advent och sträcker sig över julen till alla hjärtans dag i februari.

Inledning (00:00)

Advent och Ramadan (01:56)

Pepparkakans dag (06:56)

Lucia (09:01)

Dan före dan före.....(10:32)

Julafton (13:44)

Juldagen (18:50)

Nyår och Diwali (20:34)

Trettondagen (21:46)

Tjugondag Knut (22:25)

Alla hjärtans dag (23:05)

Tänkvärt (24:36)

Julens hemligheter

Från 8 år, 25 min/program. Här får vi i uppdelat i fyra olika program och tio lustfyllda resor i våra jultraditioners historia. Vi får bland annat reda på varför jultomten är röd, vem Staffan stalleträng egentligen var, varför man sägs bli snäll av pepparkakor, varför man har julgran, hur man använder misteln och vilken historia ligger egentligen bakom vår julbock. Svaren på en del av dessa frågor och några till, ges här i filmerna "Julens hemligheter"

[Julens Hemligheter del 1](#)

får vi veta mer om:

Julljuset (00.00)
Staffan stalledräng (06.17)
Julgranen (12.43)
Misteln (18.44)
Pepparkakan (24.47)

[Julens Hemligheter del 2](#)

får vi veta mer om:

Julbocken (00.00)
Glöggen (06.22)
Julkorten (12.08)
Julklappen (18.11)
Jultomten(24.06)

[Julens Hemligheter del 3](#)

får vi veta mer om:

Tomas råttfångaren (00.00)
Spöken och spådomar (05.57)
Dricka jul (11.58)
Lussebullen (18.00)
Lutfisken (24.03)

[Julens Hemligheter del 4](#)

får vi veta mer om:

Den skamliga lussebruden (00.00)
Kysselekar och bus (05.53)
Julottan (11.54)
Julens offergris (17.48)
Midvinterblot (23.50)

[Helgens Historia, del 2: Advent](#) Från 10 år, 20 min. Lärarhandledning

Vad betyder ordet advent? När kom den första adventskalendern? När infördes traditionen med att ha adventsljusstake? Detta undersöker Martin Timell i det här programmet om Advent.

[Helgens Historia, del 3: Julen](#) Från 10 år, 20 min. Lärarhandledning.

Varför har vi julgran? Varför är tomten rödklädd? Vilken betydelse har julbocken och varför heter det julklapp? Detta undersöker Martin Timell i det här programmet om Julen.

[Vintern är här](#) Från 7 år, 12 min. Lärarhandledning.

På vintern är dagarna korta och nätterna långa. Många djur har svårt att hitta mat. Därför bestämmer sig Anna och Madde för att börja mata småfåglarna. Talgoxen och blåmesen är ofta gäster vid fågelbordet. Även den ovanliga sidensvansen med sitt speciella läte kommer till trädgården för att kalasa på snöbär. Isen har lagt sig och nu tänker farfar pimpla abborre. Det är inte så lätt att få napp när vattnet är kallt och fiskarna inte särskilt hungriga. Snö kan vara så olika, men den ger ett bra skydd åt de djur som sover, myror t ex. Myror är god vintermat tycker gröngölingen medan rådjur och älg får klara sig på lite enklare föda, tallbarr bland annat...

[Fågelbordet om vintern](#) Från 7 år, 15 min.

Domherren, talgoxen, rödhaken, björktrasten, bergfinken och blåmesen är några av de fåglar som stannar kvar i nordnorden över vintern.

Ljud

[Sång i sikte: Lucia](#) Från 6 år, 11 min.

Viggo, 8 år, är ute på en jordenruntsegling med sin mamma och hennes gudmor Peggy. Viggo får ett mejl från en klasskompis som berättar att de firat Lucia på skolan. Åh, vad Viggo hade velat vara med! Men vem var Lucia egentligen? Och varför sjunger vi om henne som vi gör? Den allvetande Peggy berättar de konstiga och spännande historierna bakom sången.

[Måns och Mari från vår till vinter: om vintern del 1](#) Upp till 5 år, 11 min. **Programmen finns på flera olika språk**

Måns och Mari bor hos Matti i ett litet hus i utkanten av staden. Det snöar och snöar och snöar. Stora vita flingor ligger som ett täcke över allting. Måns skottar och Mari sopar bort snön. Första söndagen i advent tänds Mari det första ljuset i adventsstaken. Den 13 december är det Lucia. Måns och Mari väcker Matti med kaffe och lussekatter. Dagarna före jul är det mycket att göra. De bakar pepparkakor och gör alla julklapparna själva. Tina Ahlin läser Kaj Beckmans böcker om Måns och Mari.

[Måns och Mari från vår till vinter: Om vintern del 2](#)

Dan före dan före dopparedan, alltså två dagar före julafton, går Matti, Måns och Mari in till stan för att köpa julgran. På julafton ropar Måns plötsligt: Det är någon ute i trädgården! Där kommer jultomten med en stor säck full av julklappar på ryggen. Sent på nyårsafton går Matti, Måns och Mari inåt staden. När klockorna slår tolv börjar ett alldeles nytt år. Måns och Mari har gjort två snölyktor med fladdrande ljus i. Elden sprakar när Måns lägger på gren efter gren av den torra gamla julgranen. Matti spelar en glad låt på sitt munspel.

Järfälla Mediecenter
Tornérplatsen 18
177 80 Järfälla
E-post: mediecenter@jarfalla.se
Tel: 580-580 229 40